

Encyklopedia Solidarności

<https://encysol.pl/es/encyklopedia/hasla-rzeczowe/13682,Komitety-Zalozycielskie-NSZZ-Solidarnosc.html>
2023-09-27, 06:54

Komitety Założycielskie NSZZ „Solidarność”

Komitety Założycielskie NSZZ „Solidarność”, inicjatorem i pomysłodawcą powoływania Komitetów Założycielskich „S” w zakładach pracy od 1986 był Stanisław Możejko, działacz podziemnej „S” w Świnoujściu. 4 XI 1986 zorganizował spotkanie założycielskie w parafii Chrystusa Króla w Świnoujściu (salki użyczył ks. Józef Szczepańczyk). Wzięło w nim udział ponad 100 pracowników z kilku zakładów pracy: Morskiej Stoczni Remontowej, Zarządu Portu Szczecin-Świnoujście, Przedsiębiorstwa Połowów Dalekomorskich Dał-Mor i Usług Rybackich Odra. 6 XI 1986 w Sądzie Wojewódzkim w Szczecinie wniosek o zarejestrowanie Komitetu Założycielskiego „S” Pracowników MSR w Świnoujściu, podpisany przez Mariana Nowakowskiego, Andrzeja Lewandowskiego, Tomasza Poteralskiego, Jacka Lisowskiego, Janusza Musolda, Tadeusza Korola, Zbigniewa Lapsa, Kazimierza Zielińskiego, Zbigniewa Lazera, Witolda Gasztycha. 12 XI 1987 złożono wniosek o rejestrację Komitetu Założycielskiego „S” Pracowników Zarządu Portu Szczecin-Świnoujście. 14 XI 1986 na posiedzeniu niejawnym Sąd Wojewódzki w Szczecinie wydał postanowienie o odmowie rejestracji. 17 XI 1986 członkowie Komitetu Założycielskiego „S” w MSR złożyli rewizję od postanowienia sądu, 16 XII 1986 Sąd Najwyższy – Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił rewizję. W przygotowywaniu wniosku rejestracyjnego oraz rewizji S. Możejko pomagał świnoujski adwokat Bohdan Kopczyński. 28 IX 1986 członkowie niejawnego Komitetu Helsińskiego, prawnicy: Jan Rosner, Andrzej Rozmarynowicz, Władysław Siła-Nowicki, Krzysztof Skubiszewski, Andrzej Stelmachowski, Zofia Wasilkowska, Tadeusz Zieliński, złożyli do Trybunału Konstytucyjnego wniosek o zbadanie zgodności art. 60. ustawy o zw. zaw.

z Konstytucją PRL i konwencjami międzynarodowymi. 22 XII 1986 na posiedzeniu rewizyjnym adw. Piotr Łukasz Andrzejewski reprezentujący Komitet Założycielski „S” ZPS-Ś złożył wniosek o odroczenie sprawy do czasu wydania orzeczenia przez TK. 5 I 1987 Sąd Najwyższy odrzucił rewizję i ogłosił wyrok o odmowie rejestracji. Procedura taka powtarzała się przy próbach rejestracji kolejnych Komitetów. Sądy wojewódzkie odmawiały rejestracji, powołując się na zapisy ustawy o zw. zaw., które nie pozwalały na istnienie w danym zakładzie pracy dwóch zw. zaw. Drugą niezgodnością z ustawą miało być umieszczenie w nazwie związku słowa „Solidarność”; nazwa wg sądu powinna brzmieć: Związek Zawodowy Pracowników i nazwa danego zakładu. Następnie SN odrzucał rewizje, jednocześnie oddalał kwestie niezgodności niektórych zapisów ustawy o zw. zaw. z Konstytucją PRL, a także z konwencjami Międzynarodowej Organizacji Pracy, gł. nr 87, i Międzynarodowym Paktem Praw Obywatelskich i Politycznych. Członkowie założyciele Komitetów byli szykanowani: namawiano ich do wycofywania podpisów pod wnioskami o rejestrację Komitetów, zwalniano z pracy, zastraszano, przenoszono na stanowiska z niższymi polorami. Dla działaczy „S” ważne było, że do ostatecznego wyroku ws. rejestracji mogli działać legalnie. I/II 1987 w Świnoujściu spotkanie S. Możejki z przew. Rady Koordynacyjnej „S” Regionu Pomorza Zachodniego Andrzejem Milczanowskim; po spotkaniu związane z nim struktury „S” zaangażowały się w tworzenie Komitetów Założycielskich w szczecińskich zakładach pracy. A. Milczanowski zobowiązał się być rzecznikiem zakładania Komitetów na forum TKK „S”. Informacje nt. ich zakładania ukazały się na łamach szczecińskich pism podziemnych, m.in. „Obrazu”, „Termita” oraz „Grota”. Na jednym z posiedzeń TKK sprawę poparł m.in. Jacek Merkel, w poparcie dla tworzenia komitetów włączył się także Jerzy Milewski (kierownik Biura Zagranicznego „S” w Brukseli”). W zakładanie Komitetów na terenie Torunia włączył się Antoni Stawikowski: V 1987 do Sądu Wojewódzkiego tamże wpłynęły wnioski Komitetów Założycielskich „S” Pracowników Polskiego Górnictwa Naftowego i Gazownictwa Geofizyka, Pracowników Toruńskiej Przędzalni Czesankowej Merinotex, Pracowników Zakładów Włókien Chemicznych Elana. VI 1987

powstanie Komitetu Organizacyjnego „S” Pracowników Zakładów Mechanicznych w Ursusie. 22 VI 1987 do Sądu Wojewódzkiego w Szczecinie złożono wniosek o rejestrację Komitetu Założycielskiego „S” Stoczni Szczecińskiej im. Adolfa Warskiego. 2 VII 1987 Rada Koordynacyjna „S” Regionu Pomorza Zachodniego wydała oświadczenie, w którym wezwała do solidarności z członkami Komitetu Założycielskiego w Stoczni Szczecińskiej oraz zaapelowała się do członków i sympatyków „S” o tworzenie Komitetów Założycielskich i kierowanie wniosków rejestracyjnych do Sądu Wojewódzkiego w Szczecinie; zwróciła się także do zagranicznych central związkowych o podjęcie akcji poparcia oraz protestów przeciwko działaniom SB. Od VII 1987 „Tygodnik Mazowsze” regularnie relacjonował proces rejestrowania ogniw „S” w zakładach pracy w całej Polsce. VIII 1987 w Szczecinie powstały Komitety Założycielskie: „S” Pracowników Zarządu Portu Szczecin i Jedność Pracowników Komunalnego Przedsiębiorstwa Robót Inżynierskich w Szczecinie (pomysłodawcą tej drugiej nazwy był S. Możejko, chodziło o sprawdzenie, czy sąd odmawia rejestrowania związku tylko ze wzgl. na nazwę „Solidarność”). Do końca 1987 na Pomorzu Zachodnim powstało 8 Komitetów Założycielskich „S”: Pracowników Szczecińskiego Przedsiębiorstwa Budownictwa Ogólnego nr 3 w Szczecinie, Pracowników Wojewódzkiego Przedsiębiorstwa Komunikacji Miejskiej tamże, Pracowników Politechniki Szczecińskiej (pierwszy Komitet na uczelni wyższej), Pracowników ZOZ w Świnoujściu, Pracowników Nadodrzańskiego Przedsiębiorstwa Budownictwa Ogólnego w Szczecinie, Pracowników Zakładu Włókien Chemicznych Chemitex-Wiskord tamże, Pracowników Przedsiębiorstwa Przemysłu Cukierniczego Gryf tamże, Pracowników Kombinat Państwowych Gospodarstw Rolniczych w Witnicy Chojeńskiej (pierwszy Komitet założony przez rolników). IX 1987 z inicjatywy S. Możejki przedstawiciele 5 powstałych w woj. szczecińskim Komitetów Założycielskich „S” zwrócili się do Władysława Siły-Nowickiego z prośbą o interwencję, a do Sekretarza Generalnego Międzynarodowego Biura Pracy MOP w Genewie z zażaleniem na władze polskie za naruszanie zasady wolności związkowej i ochrony praw związkowych. W akcję tworzenia Komitetów włączyli się Józef

Pinior i Eugeniusz Szumiejko z Dolnego Śląska. VIII 1987 powstały Komitety Założycielskie „S”: Pracowników Zakładów Zmechanizowanego Sprzętu Domowego Polar we Wrocławiu oraz Pracowników Zakładów Koksowniczych w Wałbrzychu, do końca 1987 kolejne 4: Pracowników WSK PZL Hydral we Wrocławiu, Pracowników Dolnośląskich Zakładów Wytwórczych Maszyn Elektrycznych Dolmel tamże, Pracowników Zakładów Górniczych Polkowice w Polkowicach, Pracowników Zakładów Naprawczych Taboru Kolejowego we Wrocławiu. 15 IX 1987 Tymczasowa Rada „S” i TTK „S” wydały wspólne oświadczenie ws. starań o rejestrację zakładowych organizacji „S”: podkreślono, że inicjatywa zakładania Komitetów zasługuje na uznanie i poparcie oraz że tworzenie i rejestracja Komitetów należą do ważnych kierunków działalności „S”. 7 X 1987 Lech Wałęsa wydał oświadczenie ws. zwalnianych z pracy członków Komitetów Założycielskich: wzywał do rozszerzenia działań na rzecz przywrócenia „S” oraz do pomocy represjonowanym kolegom. X 1987 w Regionie Łódzkim za pośrednictwem Jerzego Dłużniewskiego powstały Komitety Założycielskie „S”: Pracowników Zakładów Przemysłu Bawełnianego im. Juliana Marchlewskiego w Łodzi, Pracowników KWB Bełchatów z siedzibą w Rogowcu. W Małopolsce i na Podkarpaciu powołano Komitety Założycielskie „S”: Pracowników Kombinatoru Metalurgicznego Huty im. Lenina Zakładów Przetwórstwa Hutniczego w Bochni, Pracowników Huty Stalowa Wola w Stalowej Woli, Pracowników Huty im. Lenina w Nowej Hucie. X 1987 w Lublinie jako pierwszy powstał Komitet Założycielski „S” Pracowników Spółdzielni Dźwigowo-Instalacyjnej, do końca 1987 w regionie utworzono jeszcze Komitet Założycielski „S” Pracowników Zakładu Robót Publicznych w Łęcznej. 5 XII 1987 KKW „S” wydała oświadczenie, w którym za szczególnie ważne uznała działania na rzecz pluralizmu związkowego w zakładach pracy poprzez kontynuowanie inicjatyw sądowej rejestracji i zakładania jawnych komitetów „S”. XII 1987 J. Milewski zwrócił się o pomoc i interwencję u władz PRL do sekretarza generalnego Międzynarodowej Konfederacji Wolnych Związków Zawodowych Johna Vandervekena oraz sekretarza generalnego Światowej Konfederacji Pracy Jana Kułakowskiego, przekazał im także dokumenty zw. z

procesem rejestracji Komitetów. Do końca 1987 powstały Komitety Założycielskie „S”: Pracowników Politechniki Gdańskiej, Pracowników KWK Jastrzębie, Pracowników Uniwersytetu Warszawskiego; w końcu 1987 w całej Polsce wnioski do sądów wojewódzkich złożyły 33 Komitety Założycielskie. I/II 1988 powstały Komitety Założycielskie „S” w Szczecinie: Pracowników Fabryki Kabli Załom, Pracowników Szczecińskiego Przedsiębiorstwa Budownictwa Ogólnego nr 2, Pracowników Szczecińskiego Przedsiębiorstwa Budownictwa Przemysłowego oraz Pracowników Zespołu Elektrowni Dolna Odra w Nowym Czarnowie; w Krakowie: Pracowników Akademii Medycznej im. Mikołaja Kopernika oraz Państwowego Szpitala Klinicznego; w Warszawie: Pracowników FSO. 28 II 1988 w Gdańsku w parafii św. Brygidy spotkanie członków szczecińskich Komitetów Założycielskich z L. Wałęsą: działacze zwrócili się do przew. „S” o wsparcie akcji zakładania Komitetów Założycielskich w zakładach pracy. L. Wałęsa stwierdził jednak, że część związkowa jest tylko jednym z elementów wielkiego Ruchu, któremu przewodzi - mimo ponad godzinnej dyskusji spotkanie zakończyło się niepowodzeniem. Do czasu wybuchu strajków sierpniowych 1988 powstały jeszcze Komitety Założycielskie „S”: w Lublinie: Pracowników MPK, Pracowników OiW, Pracowników Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Związku Producentów Rolnych Województwa Lubelskiego; w Szczecinie: Pracowników Komunalnego Przedsiębiorstwa Materiałów Budowlanych, Pracowników Spółdzielni Niewidomych, Pracowników Wyższej Szkoły Morskiej; w Gdańsku: Pracowników Stoczni Gdańskiej im. Lenina, Pracowników Stoczni Północnej im. Bohaterów Westerplatte; na Górnym Śląsku: Pracowników KWK Andaluzja w Piekarach Śląskich, Pracowników KWK Manifest Lipcowy w Jastrzębiu-Zdroju, Pracowników Kombinatu Metalurgicznego Huta Katowice w Dąbrowie Górniczej; oraz: Pracowników Dolnośląskich Fabryk Mebli Fabryka w Bystrzycy Kłodzkiej, Społeczno-Zawodowa Organizacja Solidarność Rolników Indywidualnych Województwa Siedleckiego. Warto podkreślić, że w przypadku Komitetu Założycielskiego „S” Pracowników KUL Sąd Najwyższy zwrócił sprawę do ponownego rozpatrzenia, mimo że na KUL nie działał żaden inny związek zawodowy. Ważne były też

inicjatywy powołania związkowej reprezentacji rolników w woj. lubelskim i siedleckim. Działacze Komitetów Założycielskich byli bardzo aktywni w trakcie strajków sierpniowych, których pierwszym postulatem była rejestracja „S”, np. w: Porcie i Wojewódzkim Przedsiębiorstwie Komunikacji Miejskiej w Szczecinie, w HSW, KWK Manifest Lipcowy czy SG. Po spotkaniu L. Wałęsa-Czesław Kiszczak Komitety Organizacyjne „S” zaczęły powstawać masowo we wszystkich regionach kraju, działały jawnie, często przy biernej postawie kierownictw zakładów pracy, aż do zarejestrowania „S” IV 1989, choć często wnioski składano kilkakrotnie.

Artur Kubaj

[Region Polska](#)

[Poprzedni](#)
[Następny](#)

[Zgłoś błąd lub potrzebę uzupełnienia](#)